

२ धर्मः व्यक्तिगतविश्वासस्य विषयः
अस्ति, राज्यस्य दृष्टिकोणः
लौकिकः भवेत्- मुख्यमंत्री

३ भारतेन "भारत-संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य
वैश्विक क्षमता-निर्माण-
परिकल्पना" इत्यस्य प्रकल्पस्य
अन्तर्गतं चतुर्णां विकास-
परियोजनानां प्रथमसमूहः प्रारब्धः

४ संस्कृतभाषायाः
वैज्ञानिकता एवं कृत्रिम-
बुद्धिमत्ता (AI) इत्यस्य क्षेत्रे
उपादेयता

प्रधानमन्त्री - कृषकसम्माननिधिः - प्रधानमन्त्रिणा देशस्य सप्तति-लक्षाधिक-नव-कोटिकाधिकेभ्यः कृषकेभ्यः कृषक-सम्मान-निधेः विंशं धनपुटकं प्रख्यापितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी वाराणसी-तः
समस्तस्यापि देशस्य सप्तति-लक्षाधिक-नव-कोटिकाधिकेभ्यः
कृषकेभ्यः कृषक-सम्मान-निधेः विंशं धनपुटकं प्रख्यापितवान्,
एवं प्रकारेण कृषकाणां बैंक-लेखासु साक्षात् पञ्च-शताधिक
विंशति-सहस्र-कोटिकानि रूप्यकाणि जातानि हस्तान्तरितानि।
साकमेव प्रधानमन्त्री द्वि-शतोत्तर-द्वि-सहस्र-कोटि-मितानां
रूप्यकाणां द्वि-पञ्चाशन्मिताः विकास-परियोजनाश्चापि शिलान्यास-
पुरस्सरम् उद्घाटितवान्। सर्वां संबोधयन्, प्रधानमन्त्री काश्या साकं
निज-सम्बन्धस्य विषयेऽपि प्रकाशम् अक्षिपत्। प्रोक्तवान् च यत्

ऑपरेशन-सिंदूर इत्याख्यस्य सैन्याभियानस्य सफलतायाः
अनन्तरं, सः प्रथमवारं काशीमागतोऽस्ति। श्रीमोदिना निज-
वक्तव्ये प्रोक्तं यत् बाबा-विश्वनाथस्य कृपया, भारतेन पहलगाम
आक्रमणे पीडितेभ्यः कृतं न्यायप्रदानम्। बाबा विश्वनाथस्य
कृपया, भारतेन पहलगाम-आक्रमणे पीडितेभ्यः जनेभ्यः
न्यायप्रदानं कृतम्। विपक्षस्य आलोचनां कुर्वन् प्रधानमन्त्री मोदी
अवदत् यत् एतत् नवीनं भारतमस्ति। ऑपरेशन-सिंदूर इति
सैन्याभियानस्य अवसरे समग्रेणापि विश्वेन आत्मनिर्भर-भारतस्य
सामर्थ्यम् अवलोकितम्। कृषकाणां विषये सम्भाषमाणः
प्रधानमन्त्री मोदी प्रावोचत् यत् "प्रधानमन्त्री कृषक-सम्मान-
निधिः" कृषकाणां कल्याणम्प्रति सर्वकारस्य प्रतिबद्धतायाः एकम्
उदाहरणमस्ति। श्रीमोदी प्रत्यपादयत् यत् सर्वकारेण कृषकेभ्यः
एका नवीना योजना, "प्रधानमन्त्री धन-धान्य-योजना" अपि
प्रारब्धा अस्ति। अमुना भणितं यत् ऋतुः सर्वदैव कृषकाणां कृते
समाह्वानत्वेन तिष्ठति, अत एव "प्रधानमन्त्री फसल बीमा" इति
योजनायाः अन्तर्गतम् अधुना पर्यन्तं कृषकेभ्यः पञ्च-सप्तति-
लक्षाधिक-एक-कोटि-मितानां रूप्यकाणां क्लेम इति देयधनं
प्रदत्तम् अस्ति। अमुना सर्वेऽपि जनाः "वोकल फॉर लोकल" इति
"स्थानीयतायै मुखरता" प्रकल्पं प्राथमिकतया प्रवर्तयितुं अथ च
पर्वणां समये स्थानीय उत्पादानां क्रयणे एव प्राथमिकतां दातुमपि
अध्यर्थिताः।

देहली-न्यायालयेन रॉबर्ट वाड्रा समेतेभ्यः दश-अन्येभ्यः अवैध- धनाहरण-प्रकरणे अधिसूचना अधिसूचिता

हिमसंस्कृतवार्ताः - देहल्याः एकेन
न्यायालयेन कांग्रेस-सांसदायाः
प्रियङ्गुगान्धि-वाड्रायाः पतये रॉबर्ट वाड्रा
इत्यस्मै अधिसूचना प्रख्यापिता।
शिकोहपुर-भूमि-क्रयण प्रसङ्गे राज्ज
एवेन्यू न्यायालयेन प्रवर्तन निदेशालय
द्वारा हाई-प्रोफाइल मनी-लॉन्ड्रिंग इति
उच्च-स्तरीय-अवैध-धनाहरण-प्रकरणे
पञ्जीकृतस्य आरोपपत्रस्य संज्ञानम्
अभिव्यक्तम्। ततश्च आहत्य वाड्रा-

सहितेभ्यः एकादश-जनेभ्यः
अधिसूचनाः प्रख्यापिताः। प्रकरणेऽस्मिन्
आगामि-वाद-श्रवणम् अगस्त-
अष्टाविंश्यां भविष्यति। प्रवर्तन-
निदेशालयेन कथित-प्रवृत्तना-माध्यमेन
गुरुग्रामस्य शिकोहपुर-ग्रामे
दशमलवोत्तर-पञ्च, त्रि, अधिक त्रि-
प्रहल-मितयाः भूमेः क्रयणेन सम्बद्धे
एकस्मिन् प्रकरणे वाड्रा समेतानाम्
अन्य-दश जनानां विरोधे आरोपपत्रं
प्रस्तुतम् अस्ति। अन्वीक्षणाभिकरणस्य
दृढं मन्तव्यम् अस्ति यत् अपराधस्य
आयः वाड्रा-द्वारा नियन्त्रितानां भूरि-
समवायानां माध्यमेन जातः आसीत्।
अन्वीक्षणस्य अङ्गत्वेन ईडीति प्रवर्तन-
निदेशालयेन पूर्वमेव वाड्रा इत्यस्य
स्काई-लाइट-हॉस्पिटैलिटी-प्राइवेट-
लिमिटेड इति समवायेन सम्बद्धानां त्रि-
चत्वारिंशत्-मितानां संपत्तीनां जडीकरणं
कृतम् अस्ति, येषाम् आहत्य मूल्यं प्रायः
अष्ट-त्रिंशत्-कोटि रूप्यकाणि सन्ति।

निर्वाचनायोगेन बूथ- स्तरीय-पदाधिकारिणां (बीएलओ) इत्येतेषां पारिश्रमिकं द्विगुणीकृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - निर्वाचनायोगेन बूथ-
स्तरीय-पदाधिकारिणां (बीएलओ) इत्येतेषां
पारिश्रमिकं द्विगुणीकृतम्। अपि च निर्वाचन-
सूचीनां निर्माणे पुनरीक्षणे च संलग्नानां
बी.एल.ओ. इति कुटीर-स्तरीय-पर्यवेक्षकानां
पारिश्रमिकमपि वर्धितम्। निर्वाचनायोगेन
एकस्मिन् वक्तव्ये सूचितं यत् संशोधित-
संरचनानुसारं बी.एल.ओ. कर्मिणां वार्षिकं
पारिश्रमिकं षट्सहस्र-रूप्यकाणि यावत्
द्विगुणीकृतम् अस्ति।

सुभाषितम्

शक्नोतीहैव यः सोढुं,
प्राक्शरीरविमोक्षणात्।
कामक्रोधोद्धवं वेगं,
स युक्तः स सुखी नरः॥

अर्थात्- जो मनुष्य शरीर का
नाश होने से पहले ही काम-क्रोध
से उत्पन्न होने वाले वेग को सहन
करने में समर्थ हो जाता है, वही
पुरुष योगी है और वही सुखी है।

प्रतिदिन नवीनतम
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

जम्मू-कश्मीरे कुलगाम-मण्डलस्य अखल-देवसर-क्षेत्रे सुरक्षाबलैः सह जाते संघर्षे द्वौ आतङ्कवादिनौ मृतौ

हिमसंस्कृतवार्ताः - जम्मू-कश्मीरे
कुलगाम-मण्डलस्य अखल-
देवसर-क्षेत्रे सुरक्षाबलैः सह जाते
संघर्षे द्वौ आतङ्कवादिनौ सैन्यभटैः
पञ्चतां प्रापितौ। आरक्षि-
स्रोतानुसारेण सैन्यबलं, जम्मू-
कश्मीरारक्षि-बलं, सी.आर.पी.एफ.
बलं च क्षेत्रे आतङ्कवादिनः
निगूहनस्य विषये विशिष्टसूचनायाः
आधारेण संयुक्ताभियानं प्रारब्धवन्तः
आसन् तदानीमेव एषः संघर्षः
दुरापन्नः।

धर्मः व्यक्तिगतविश्वासस्य विषयः अस्ति, राज्यस्य दृष्टिकोणः लौकिकः भवेत्- मुख्यमंत्री

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शनिवासरे नवीदिल्लीनगरस्य विज्ञानभवेने अखिलभारतीयकाङ्ग्रेससमितेः विधि-मानवाधिकार-आरटीआई-विभागेन आयोजितस्य राष्ट्रियसम्मेलनस्य 'संवैधानिक-आह्वानानि परिप्रेक्ष्यमार्गाः' इति द्वितीयसत्रस्य अध्यक्षतां कृतवान्। धर्मस्य संविधानस्य च विषये वदन् मुख्यमंत्री अवदत् यत् धर्मः व्यक्तिगत आस्थायाः विषयः अस्ति तथा च राज्यस्य दृष्टिकोणः धर्मनिरपेक्षः भवेत्, यस्मिन् प्रत्येकस्य धर्मस्य आदरः करणीयः, देशे शान्ति-सौहार्दस्य प्राचीनपरम्परा अपि निर्वहिताः भवेयुः। 'सर्वधर्मसम्भव' इति विचारधाराम् अनुसृत्य धर्मनिरपेक्षतायाः धार्मिकस्वतन्त्रतायाः च दृढमूलाधारे देशे भ्रातृत्वस्य भावना पोषनीया। सुक्खुः अवदत् यत् अस्माकं देशे प्रत्येकं धर्मः सम्मानितः अस्ति तथा च देशस्य विविधता देशस्य बलम् अस्ति। सः अवदत् यत् वयं धार्मिकसहिष्णुतायाः कृते प्रसिद्धाः स्मः, एतेषां समृद्धमूल्यानां अभावे समाजे हिंसायाः, विग्रहस्य च परिस्थितयः उत्पद्यन्ते। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् धर्मः जनान् संयोजयति, धर्मस्य उपयोगः जनानां विभाजनार्थं न कर्तव्यः। धर्म राजनीतितः पृथक् कर्तुं सर्वप्रयत्नः करणीयः। अस्मिन् अवसरे पूर्वमुख्यमंत्री भूपेशबघेलः, काङ्ग्रेसस्य वरिष्ठनेता दिग्विजयसिंहः, डॉ. अभिषेकसिंघवी, अलका लाम्बा, प्रमोद तिवारी इत्यादयः अपि स्वविचारं प्रस्तुतवन्तः।

मानसूनवृष्ट्या सर्वं नष्टं कृतम्, केन्द्रसर्वकारः प्रभावितजनानाम् पुनर्स्थापनार्थं वननियमेषु शिथिलीकरणं कर्तव्यम् - मुख्यमंत्री सुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता: - नवदेहली। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शुक्रवासरे सायं नवदेहल्यां केन्द्रीयपर्यावरणं, वनजलवायुपरिवर्तनमंत्री भूपेन्द्रयादवं मिलितवान्। राज्ये अद्यतनमेघविस्फोटनं, प्रचण्डवृष्ट्या च क्षतिविषये सः केन्द्रीयमन्त्रीं सूचितवान्। भवनानि, आधारभूतसंरचना, मार्गाः, सेतवः, जलापूर्तियोजनाः, आवासीयसम्पत्तयः च विहाय बहुमूल्यं मानवजीवनं अपि मानसूनकाले महती हानिः अभवत् इति सः अवदत्। सुक्खुमहोदयः केन्द्रीयमन्त्रिणः आग्रहं कृतवान् यत् आपदापीडितानां परिवारानां पुनर्वासार्थं एकबिधाभूमिविनियोगस्य अनुमतिं ददातु येषां भूमिः नष्टा अस्ति। राज्यस्य ६८ प्रतिशतं भागः वनक्षेत्रे अस्ति, अतः पुनर्वासार्थं वनमान्यतानां शिथिलीकरणस्य आवश्यकतायां सः बलं दत्तवान्। सः नद्यः मलिनावशेषस्य विषये अपि चर्चा कृत्वा आपदानिवारणाय मलिनावशेषस्य निष्कासनार्थं आवश्यकान् निर्देशान् दातुं आग्रहं कृतवान्। सः आग्रहं कृतवान् यत् पर्वतराज्यानां कृते तेषां कठिनभौगोलिकस्थितिः विशेषपेक्षाश्च दृष्ट्वा पृथक् पृथक् मानदण्डाः निर्धारितव्याः। राज्ये मेघविस्फोटस्य पुनरावृत्तिविषये अपि सः केन्द्रीयमन्त्रिणं सूचितवान्। गृहमन्त्रिणा सह विषये चर्चा कृता इति सः सूचितवान्। जलवायुपरिवर्तनस्य प्रभावस्य अध्ययनार्थं केन्द्रीयदलम् अपि राज्यस्य भ्रमणं कृतवान् अस्ति। गोष्ठ्यां उपमुख्यसचिवः केवलसिंहः पठानिया, विधायकः संजयः अवस्थी, सुरेशकुमारः, अतिरिक्तमुख्यसचिवः वनं के. के. पंतः, प्रधान-आवासीयायुक्त अजययादवः एवं राज्यसरकारस्य एवं मंत्रालयस्य वरिष्ठाधिकारिणः उपस्थिताः अभवन्।

१९९९ तमे वर्षे यदा अहं मुख्यमंत्री अभवम् तदा अहं सम्पूर्णं लॉटरी-व्यवस्थां समापितवान्, सर्वकारस्य निर्णयः दुर्भाग्यपूर्णः - प्रेमकुमारधूमलः

हिमसंस्कृतवार्ता: - हमीरपुरम्।

भाजपायाः वरिष्ठनेता पूर्वमुख्यमंत्री च प्रो.प्रेमकुमारधूमलः हिमाचलप्रदेशकाङ्ग्रेस-सर्वकारस्य चतुर्दिवसीयस्य महामन्थनमन्त्रिमण्डलस्य सभायाः महत्त्वपूर्णनिर्णयस्य निन्दां कृत्वा राज्ये लॉटरी-क्रीडायाः पुनः आरम्भस्य निन्दां कृत्वा अवदत् यत् एषः दुर्भाग्यपूर्णः निर्णयः केवलं हिमाचलप्रदेशं विनाशं प्रति एव नेष्यति इति। प्रो.धूमलः अवदत् यत् ३० वर्षपूर्वं १९९६ तमस्य वर्षस्य एप्रिल-मासस्य १७ दिनाङ्के माननीय-उच्चन्यायालयेन राज्ये प्रचलितस्य एक-अङ्कस्य लॉटरी-विक्रयणस्य पूर्णतया प्रतिबन्धः कृतः आसीत्। तदनन्तरं यदा अहं स्वयमेव प्रथमवारं १९९८ तमे वर्षे राज्यस्य मुख्यमंत्री अभवम्, तदनन्तरं १९९९ तमे वर्षे अस्माकं भाजपा-सर्वकारेण सर्वसम्मत्या निर्णयः कृतः यत् हिमाचलप्रदेशे सम्पूर्णा लॉटरी-व्यवस्था निरुद्धा भविष्यति।

सः अवदत् यत् एषः निर्णयः केवलं निर्णयः एव नास्ति, अपितु सम्पूर्णं राज्यं विनाशात् उद्धारयितुं दूरदर्शी विचारः अस्ति। तस्मिन् समये हिमाचलप्रदेशस्य सर्वेषां श्रेणीनां कर्मचारिणः, सेवानिवृत्ताः कर्मचारिणः, श्रमिकाः, युनः च बहुसंख्यायां लॉटरीक्रयणं आरब्धवन्तः, येन कर्मचारिणां वेतनं, युनां बचतम्, सेवानिवृत्तानां पेन्शनं, श्रमिकाणां धनं च दावपेक्षया आसीत्, अनेके परिवाराः गृहाणि च नष्टानि अभवन्। लोकहिताय लॉटरी स्थगिता यत् हिमाचलप्रदेशस्य जनाः अस्याः शापस्य लॉटरी इत्यस्याः अभ्यस्ताः न भवेयुः। तस्मिन् समये बहवः कर्मचारिणः, सेवानिवृत्ताः कर्मचारिणः च लॉटरी-क्रीडायां वेतनं, सेवानिवृत्ति-उपाजनं च नष्टवन्तः आसन्।

प्रो.धूमलः अवदत् यत् २००४ तमे वर्षे काङ्ग्रेससर्वकारेण पुनः लॉटरी आरब्धा तदनन्तरं तत्कालीनः मुख्यमंत्री वीरभद्रसिंहः अस्याः लॉटरीव्यवस्थायाः पूर्णप्रतिबन्धं कृतवान्। कदाचित् पूर्वमुख्यमंत्री अपि लॉटरी शापः इति अवगतवान्। सः अवदत् यत् तस्मिन् समये राज्यं तस्मात् प्रायः चतुर्पञ्चकोटिः रूप्यकाणि एव अर्जयति स्म। सः अवदत् यत् सम्प्रति हिमाचलप्रदेशे कुलम् २३११८० कर्मचारिणः कार्यं कुर्वन्ति, येषु १६००० स्थायिककर्मचारिणः सन्ति। तथैव हिमाचलप्रदेशे ९ तः १० लक्षपर्यन्तं अनुद्योगिनः सन्ति ये अस्याः लॉटरीव्यवस्थायाः महत्संकटं प्राप्नुवन्ति, येषां कारणात् तेषां प्राणाः दावपेक्षया भवितुं शक्नुवन्ति। हिमाचलस्य काङ्ग्रेससर्वकारः प्रथममन्त्रिमण्डले १ लक्षयुवकान् ५ लक्षयुवकान् च स्थायिककार्यं दास्यति इति प्रतिज्ञां कृत्वा सत्तां प्राप्तवान्, परन्तु यथा यथार्थं बहिः आगच्छति, तथैव हिमाचलप्रदेशः मद्यस्य, विट्ठा-इत्यस्य, भङ्गस्य, नशायाः, लॉटरी इत्यस्य च केन्द्रं भवति। भारतीयजनतापक्षः अस्य निर्णयस्य घोरनिन्दां करोति तथा च एतादृशः जनविरोधी निर्णयः तत्कालं प्रभावेण निवृत्तः भवेत् इति सर्वकारात् आग्रहं करोति।

अत्यधिकवृष्टेः सततप्रभावात् अमरनाथयात्रा सर्वथा निरुद्धा

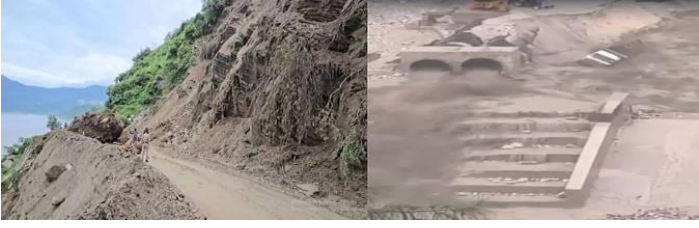

हिमसंस्कृतवार्ताः।

सततप्रभावात् समतलक्षेत्रेषु पर्वतेषु च विनाशः जायमानः अस्ति। आकाशात् प्रचण्डवृष्टिः भूमौ विनाशं जनयति। वर्षाकारणात् अनेकस्थानेषु मार्गाः भग्नाः अभवन् इति कारणेन अमरनाथयात्रा समयात् एकसप्ताहपूर्वं समाप्तं प्रवृत्ता आसीत्। शनिवासरे प्रातःकाले जम्मू-कश्मीरस्य कथुआ-उधमपुर-नगरयोः प्रचण्डवृष्ट्या, भूस्खलनस्य च कारणेन द्वौ सेतु पतितौ,

पञ्चसु गृहेषु दरारः अपि दृश्यन्ते। उत्तराखण्डस्य चमोलीनगरे जलविद्युत्परियोजनायाः भूस्खलनेन १२ श्रमिकाः घातिताः। हिमाचले चतुर्णां राष्ट्रियराजमार्गाणां सहितं ३८७ मार्गाः पिहिताः सन्ति। तस्मिन् एव काले पञ्जाब-राजस्थान-मध्यप्रदेशयोः जलप्रलयस्य कारणेन दुर्गतेः स्थितिः अस्ति। सेना राहत-उद्धार-कार्यक्रमं तीव्रं कृतवती अस्ति। कश्मीरस्य संभागीय आयुक्तः विजयकुमार बिथुरी इत्यनेन उक्तं यत् तीव्रवृष्ट्या श्री अमरनाथजीयात्रायाः, बालतालस्य, पहलगामस्य च द्वयोः मार्गयोः अत्यधिकाः क्षतिः अभवत्। अनेकस्थानेषु मार्गाः भग्नाः इति कारणेन यात्रा अगस्तमासस्य ३ दिनाङ्कपर्यन्तं स्थगिता आसीत्। परन्तु अधुना गम्भीरस्थितिं दृष्ट्वा यात्रा सर्वथा निरुद्धा अस्ति। पूर्वम् अस्याः यात्रायाः समाप्तिः अगस्तमासस्य ९ दिनाङ्के रक्षाबन्धनदिने भवितव्या आसीत्। सः अवदत् यत् अस्मिन् वर्षे ४.१० लक्षं भक्ताः बाबा बर्फानी इत्यस्य दर्शनं कृतवन्तः।

मलानानालायां जलप्लावनेन द्वौ पादसेतू, बहूनि वाहनानि, ४०४ मार्गाः अवरुद्धाः, ऊना-चम्बयोः अपि विनाशः अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:

कार्यालयीयः पादपरिमितं जलं सञ्चितम् अस्ति । जनाः प्रतिनिधिः। गतदिने हिमाचलप्रदेशस्य अनेकेषु भागेषु प्रचण्डवृष्टिः अभवत् । अनेन अनेकस्थानेषु भूस्खलनं, जलप्रवाहः च अभवत् । शनिवासरस्य सायं यावत् राज्ये एकं राष्ट्रीयराजमार्गसहितं ४०४ मार्गाः अवरुद्धाः आसन् । ४११ विद्युत्परावर्तकाः, १९६ जलापूर्तियोजनाः अपि प्रभाविताः सन्ति । गतरात्रौ ऊनायां २२२.८ मिलीमीटर वृष्टिः अभवत्, या सामान्यापेक्षया बहु अधिका अस्ति। तथैव जोते १५७.८ मिलीमीटर, नङ्गलजलबन्धे १४५.०, बिलासपुरे १२०.८, भटियाते ९६.०, नादोन्नगरे ७३.६, सुजनपुरटीहरायां ६८.४, देहरागोपीपुरे ६७.२ मिलीमीटर वर्षा अभवत् । अपरपक्षे मण्डी-कुल्लू-मार्गस्य मध्ये स्थितस्य पण्डोह-जलबन्धस्य पुरतः कैञ्ची-मोड़स्थाने शनिवासे प्रातः ४:०० वादने प्रचण्डभूस्खलनस्य कारणेन चण्डीगढ-मनाली-राष्ट्रियराजमार्गः पूर्णतया पिहितः अभवत्

मार्गे बृहत्शिलाः, मलिनावशेषं च पतितम्, येन राजमार्गस्य एकः भागः दुर्घटितः अभवत्, तस्य उपरि भेदनं अपि प्रादुर्भूतम् प्रायः पञ्चहोराणाम् अनन्तरं तत् गमनाय उद्घाटितम् । शुक्रवासरे अपि नवहोराणां परिश्रमस्य अनन्तरं राजमार्गस्य पुनर्स्थापनं कृतम् । शनिवासे प्रातः पुनः अयं मार्गः शिलाभिः, मलिनावशेषैः च अवरुद्धः अभवत् । एतस्य भूस्खलनस्य कारणेन न केवलं राजमार्गे यातायातस्य पूर्णतया स्थगितता, अपितु कुल्लुतः नूरपुरं गच्छन् शववाहनम् अपि कैञ्ची-मोड़स्य समीपे अटत् । चालकः रूपलालः अवदत् यत् सः प्रातः ४:०० वादनात् मार्गस्य उद्घाटनस्य प्रतीक्षां कुर्वन् आसीत्, एनएचएआइ-यन्त्राणि प्रातः ९:०० वादनस्य समीपे एव स्थानं प्राप्तवन्तः, मार्गः पुनः स्थापितः।

ऊनायां प्रचण्डवृष्टिः विनाशम् अकरोत्, सर्वत्र जलप्रवाहः तस्मिन् एव काले शुक्रवासरे रात्रौ विलम्बेन वर्षायाः कारणेन ऊनायाः स्थितिः दुर्गता अभवत् । नगरस्य अनेकस्थानेषु जलप्रवाहः अभवत् । अस्मिन् काले डीएफओ-निवासस्थाने जलम् अपि प्रविष्टम् । एतदतिरिक्तं चण्डीगढ-धर्मशाला

राष्ट्रियराजमार्गे अनेकस्थानेषु जलप्रवाहः आसीत् । एतादृश्यां परिस्थितौ चालकाः स्थानीयाः आपणिकाः च कष्टानां सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति स्म। स्थितिः तादृशी अस्ति यत् मार्गेषु द्वि-त्रिपादमितं जलं सञ्चितम् आसीत् । समीपस्थस्य पतञ्जलिभण्डारस्य भित्तिपृष्ठतः गृहेषु १०

पादपरिमितं जलं सञ्चितम् अस्ति । जनाः स्वप्राणान् रक्षितुं छद्मौ आरोहन्ति स्म ।

मलानानाला-प्लावितः, द्वौ पादसेतू, बहूनि यन्त्राणि, वाहनानि च प्रक्षालितानि

प्रचण्डवृष्ट्या मलानानालायां जलप्लावनम् अभवत् । अनेन क्षेत्रे बहु क्षतिः अभवत् । उपत्यकायाः मल जलविद्युत्कम्पनीद्वारा निर्मितः अस्थायीजलबन्धः आकस्मिकजलप्रलयेन क्षतिग्रस्तः अभवत् । एकः हाइड्रा, डम्परः, शिलाभङ्गकः, कैम्परः, कारयानम् च प्रक्षालितम् । उपायुक्तः कुल्लू तोरुल एस.रविशः अवदत् यत् अस्यां घटनायां कोऽपि प्राणहानिः न ज्ञाता।

निरन्तरवृष्ट्या, आकस्मिकजलप्रलयस्य च कारणेन पार्वतीनद्याः जलस्तरः वर्धितः अस्ति । जलप्रलयकारणात् मलानाग्रामाय निर्मितः पादसेतुः प्रक्षालितः अस्ति तथा च तेन सह उपत्यकायाः पोहलग्रामं सम्बद्धः सेतुः अपि प्रक्षालितः अस्ति। उभयोः पादसेत्वोः प्रक्षालनकारणात् पोहलग्रामस्य निवासिनः ऐतिहासिकग्राममलानया सह सम्बन्धः च्छिन्नः अस्ति । तेन सह पोहल-बालाढी-आदि-ग्राम-जनानाम् अपि भूमिः क्षतिग्रस्ता अस्ति ।

पोङ्ग-जलबन्धस्य जलस्तरः संकटचिह्नस्य समीपे

निरन्तरवृष्ट्या शनिवासे पोङ्गजलबन्धस्य जलस्तरः १३६२ पादपर्यन्तं अभवत् । अयं स्तरः १३६५ पादपर्यन्तं संकटचिह्नात् केवलं त्रिपादः अधः अस्ति । एतादृशे सति जलबन्धप्रबन्धनं कदापि जलं मुक्तं कर्तुं शक्नोति । जलेन अधः क्षेत्रेषु विनाशः भवितुम् अर्हति । स्थितिं दृष्ट्वा प्रशासनेन निम्नक्षेत्रेषु निवसतां जनान् सजगः भवितुं निर्देशः दत्तः अस्ति तथा च आपदाप्रबन्धनसम्बद्धाः सर्वेऽपि दलानि सजगाः स्थापिताः सन्ति।

बीबीएमबी जनान् इन्दौरायाः जलबन्धस्य समीपे स्थितेषु क्षेत्रेषु लाउडस्पीकर-माध्यमेन सजगः भवितुम् आह्वयन्ति। इन्दौरायां मण्ड-मियानी-क्षेत्राणि जलबन्धात् निर्गतजलेन प्रभाविताः सन्ति । बीबीएमबी इत्यनेन पूर्वसूचनाप्राणाल्याः माध्यमेन जनाः सचेतिताः। दशवादनस्य विवरणानुसारं जलस्तरः १३६२ पादतः उपरि प्राप्तः आसीत् । भाखड़ा-जलबन्ध-प्रबन्धन-मण्डलं सायन-ध्वनिं कृत्वा जलबन्धसमीपस्थेषु ग्रामेषु जनान् सचेष्टयति।

तस्मिन् एव काले शुक्रवासरे रात्रौ विलम्बेन वर्षायाः कारणेन ऊनायाः स्थितिः दुर्गता अभवत् । नगरस्य अनेकस्थानेषु जलप्रवाहः अभवत् । अस्मिन् काले डीएफओ-निवासस्थाने जलम् अपि प्रविष्टम् । एतदतिरिक्तं चण्डीगढ-धर्मशाला

राष्ट्रियराजमार्गे अनेकस्थानेषु जलप्रवाहः आसीत् । एतादृश्यां परिस्थितौ चालकाः स्थानीयाः आपणिकाः च कष्टानां सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति स्म। स्थितिः तादृशी अस्ति यत् मार्गेषु द्वि-त्रिपादमितं जलं सञ्चितम् आसीत् । समीपस्थस्य पतञ्जलिभण्डारस्य भित्तिपृष्ठतः गृहेषु १०

भारतेन "भारत-संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य वैश्विक क्षमता-निर्माण-परिकल्पना" इत्यस्य प्रकल्पस्य अन्तर्गतं चतुर्णां विकासपरियोजनानां प्रथमसमूहः प्रारब्धः

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतेन "भारत-संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य वैश्विक क्षमता-निर्माण-परिकल्पना" इत्यस्य प्रकल्पस्य अन्तर्गतं चतुर्णां विकासपरियोजनानां प्रथमसमूहः प्रारब्धः, यस्य उद्देश्यः वैश्विक-दक्षिण-देशानां सतत-विकास-लक्ष्याणां पूर्तये समर्थनं वर्तते। अस्मिन् सन्दर्भे विदेश-मन्त्रालयस्य सचिवेन तन्मय-लालेन परियोजनाः आधिकारिकतया प्रारब्धाः सन्ति। विदेश-मन्त्रालयानुसारेण भारत-संयुक्तराष्ट्रसङ्घयोः वैश्विक दक्षिण-क्षमता-निर्माण-परिकल्पना-प्रकल्पः भारतस्य विकास-सहभागि प्रयासानां स्वाभाविकः विस्तारः अस्ति । भारतं प्रथमचरणस्य कार्यक्रमे विश्व-खाद्य-कार्यक्रमस्य साहाय्येन नेपाले तण्डुलानां संवर्धने आपूर्ति-शृङ्खला प्रबन्धने च साहाय्यं करिष्यति, सहैव यू.एन.डी.पी. समर्थनेन जाम्बिया देशस्य, लाओ-पीडीआर-देशस्य च डिजिटल-स्वास्थ्य-मञ्चानां विकासं चापि करिष्यति। ततश्च संयुक्त-राष्ट्र-सङ्घस्य जनसंख्या-कोषस्य सहयोगेन बेलीज, बाबाडोस, सेण्ट किट्स एण्ड नेविस, सूरीनाम, त्रिनिदाद एण्ड टोबैगो चेत्येतेषु देशेषु जनगणना-सज्जतायां तत्रत्यान् अधिकारिणः प्रशिक्षयिष्यति, यूनेस्को-समर्थनेन दक्षिण सूडान-देशे व्यावसायिक प्रशिक्षणं च प्रदास्यति। एतद् विषये प्रचित-प्रशिक्षण-प्रकल्पाः सितम्बर-मासे आरभ्यन्ते, ये आई.टी.ई.सी. रूपरेखायाः अन्तर्गतं निर्दिष्टानां भारतीय-प्रशिक्षण-संस्थानानां माध्यमेन कारयिष्यन्ते।

जिला-सिरमौरस्य संस्कृतशिक्षकाः शिक्षा-उपनिदेशक-प्रारंभिकेन सह शिष्टाचारमेलनं कृतवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः ।

हिमाचल-राजकीय-संस्कृत-शिक्षक-परिषदः सिरमौरजनपदस्य पदाधिकारिणः जिला-सिरमौरस्य शिक्षा-उपनिदेशक-प्रारंभिकेन सह शिष्टाचारमेलनं कृतवन्तः। जिलासिरमौरस्य अध्यक्षस्य श्री देवेन्द्रशर्मणः अध्यक्षतायाम् इदं मेलनम् अभवत् । यस्मिन् संस्कृतशिक्षकाणां विभिन्न-प्रकाराणां समस्यानामुपरि चर्चा कृता । शिक्षा-उप-निदेशक-प्रारंभिकेन संस्कृतशिक्षकान् आश्वासनं दत्त्वा उक्तं यत् शिक्षाविभागः संस्कृतशिक्षकाणां सहयोगः निरन्तरं करिष्यति तथा याः समस्याः सन्ति तेषां यथोचितं निराकरणमपि करिष्यति ।

विनोदकणिका 🤔 🤔

अद्य गोपालः (दुग्धविक्रेता) अवदत्- श्वः आरभ्य रोगप्रतिरोधकशक्तिं वर्धनार्थं क्षीरं दातव्यम् वा? अहं पृष्ठवान् यद् एतत् कीदृशं क्षीरम् अस्ति? क्षीरविक्रेता अवदत्- वयम् एकां महिषीं गिलोय, तुलसी पर्णानि, आर्द्रकम्, कृष्णः मरिचः, अजमोदा एवं गुडमिश्रितः क्वाथः प्रातःकाले सायंकाले च पास्यामः। विटामिन- सी इत्यस्य कृते जम्बीरं, नारङ्गानि च खादितुम् दीयन्ते। विटामिन- डी कृते प्रतिदिनम् एकहोरा आतपे बन्धनं कृत्वा स्थाप्यते। अस्याः महिष्याः क्षीरं पीत्वा भवतः रोगप्रतिरोधकशक्तिं वर्धते। एतस्मै केवलं (१०) दशरूप्यकाणि अधिकं व्ययः भविष्यति। अहं अवदम् इदानीं त्वमपि लुण्ठसि।

-डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे/ महाराष्ट्रम्

संस्कृतभाषायाः वैज्ञानिकता एवं कृत्रिम-बुद्धिमत्ता (AI) इत्यस्य क्षेत्रे उपादेयता

-डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः । संस्कृतस्य शाब्दिकार्थः वर्तते - यः पूर्णः अस्ति, संस्कृतभाषा च स्वतः एव सम्पूर्णा भाषा अस्ति। विश्वस्य प्राचीनतमा भाषा संस्कृतम्, सर्वसु भारतीयभाषाणां जननी अपि अस्ति। संस्कृतं सम्पूर्णतया वैज्ञानिकं समर्थं च भाषा यस्याः व्याकरणे दोषः नास्ति। संस्कृतभाषायाः व्याकरणेन विश्वस्य सर्वेषां भाषाविशेषज्ञानाम् आकर्षणं कृतम्। तेषां मते अपि एषा भाषा सङ्गणकप्रयोगाय उत्तमभाषा अस्ति। संस्कृतभाषा विशेषतया संरचनात्मकसटीकता, व्याकरणनियमानां स्पष्टता, तार्किकस्वभावः च इत्यादिभ्यः कारणेभ्यः वैज्ञानिकभाषा इति मन्यते। सङ्गणकविज्ञानस्य, कृत्रिमबुद्धेः (AI) च उपयुक्ता भाषा इति अपि दृश्यते।

संस्कृतस्य वैज्ञानिकस्वभावस्य केचन प्रमुखाः पक्षाः-

1. स्पष्टव्याकरणम्:-

संस्कृतस्य व्याकरणं विशेषतः पाणिनिना लिखितं अष्टाध्यायी अत्यन्तं व्यवस्थितं वैज्ञानिकं च अस्ति। अस्य स्पष्टा नियमव्यवस्था अस्ति येन भाषा गणितीयसंरचनायाः सदृशी भवति।

2. शब्दार्थसम्बन्धः:-

संस्कृते ध्वनेः शब्दानां च प्रतिमानं अतीव व्यवस्थितं भवति, येन अर्थः स्पष्टः भवति।

3. उच्चारणम्:-

संस्कृतस्य प्रत्येकस्य अक्षरस्य उच्चारणं निश्चितं वैज्ञानिकं च भवति। अस्य उच्चारणं विविधशरीरज्ञानां, वायुप्रवाहस्य च आधारेण भवति, येन स्पष्टं प्रभावी च भवति।

4. संधिः:-

संस्कृते सन्धिः एकं महत्त्वपूर्णं वैशिष्ट्यं यत् भाषां संक्षिप्तां प्रभाविनीं च करोति।

5. सङ्गणकम्, ए. आई. कृते च उपयुक्तता:-

संस्कृतस्य स्पष्टसंरचना व्याकरणं च सङ्गणकस्य, ए. आई. कृते च आदर्शभाषा वर्तते। केनचित् संशोधनेन ज्ञातं यत् संस्कृते कोडिंग सुलभम् अस्ति।

6. स्मृतिपरिष्कारं करोति :-

केषुचित् अध्ययनेषु दृश्यते यत् संस्कृतपठनेन मानवस्मृतेः वर्धनं भवति।

7. भावनात्मक विकासः:-

संस्कृतपठनेन बालकानां भावनात्मकविकासे सहायकं भवति।

8. सामाजिकसौहार्दः:-

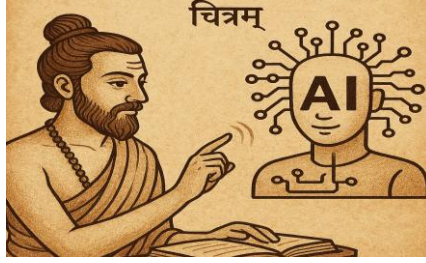
सामाजिकसौहार्दं, अस्पृश्यता-उन्मूलनं, राष्ट्रिय-भावना-संवर्धनं च संस्कृतभाषया भवति। संस्कृतसाहित्ये जगत् एककुटुम्बं मन्यमानस्य भावः वर्तते, यः मानवतायाः कृते महत्त्वपूर्णः सन्देशः अस्ति। संक्षेपेण संस्कृतभाषा न केवलं साहित्यस्य संस्कृतेः च दृष्ट्या महत्त्वपूर्णा, अपि तु तस्याः वैज्ञानिकसंरचना, तार्किकस्वभावः च आधुनिकप्रौद्योगिक्याः अपि बहुमूल्या भाषां करोति।

•संस्कृतविषये रोचकतथ्यानि

•भारते संस्कृतभाषा केवलं 3,000 वर्षपूर्वं भाष्यते स्म, अत एव पाणिनिः ख्रीष्टस्य 500 वर्षपूर्वं विश्वस्य प्रथमं व्याकरणं लिखितवान्, यत् संस्कृतभाषायाम् आसीत्। अस्य नाम 'अष्टाध्यायी' अस्ति।

•संस्कृतं विश्वस्य प्राचीनतमस्य ग्रन्थस्य (ऋग्वेदस्य) भाषा अस्ति। अतः विश्वस्य प्रथमभाषा इति मन्यमानस्य संशयस्य सम्भावना नास्ति।

•संस्कृतं न केवलं भाषा, किन्तु संस्कृतं विचारः, संस्कृतं संस्कृतिः, संस्कारः, संस्कृते जगतः कल्याणं भवति, शान्तिः अस्ति, सहकार्यं भवति, वसुधैव

•कुटुम्बकम् इति भावः अस्ति।
•नासा कथयति यत् 6th and 7th generation super computers संस्कृतभाषायाः आधारेण भविष्यन्ति।

•संस्कृतविदां मते सौरकुटुम्बस्य प्रमुखस्य सूर्यस्य एकतः ९ प्रकाशपुञ्जाः निर्गच्छन्ति, एते च सर्वतः पृथक् पृथक् निर्गच्छन्ति। एवं प्रकारेण आहत्य ३६ किरणाः भवन्ति। एतेषां ३६ रश्मिणां शब्दानां उपरि संस्कृतस्य ३६ स्वराः निर्मयन्ते।

•अरबीभाषा कण्ठात् एव भाष्यते, आङ्ग्लभाषा केवलं अधरात् एव भाष्यते इति कथ्यते, परन्तु संस्कृतभाषायां स्वरध्वनिनाधारेण कवर्ग- चवर्ग- टवर्ग- तवर्ग- पवर्ग- अन्तस्थ- उष्मवर्गेषु वर्णमाला विभक्ता अस्ति।

•संस्कृतम् उत्तराखण्डस्य हिमाचल प्रदेशस्य च द्वितीया- आधिकारिकराज्यभाषा अस्ति।

•अरब-आक्रमणात् पूर्वं संस्कृतं भारतस्य राष्ट्रभाषा आसीत्।

•अद्यत्वेऽपि कर्नाटकस्य मत्तुरग्रामे जनाः संस्कृतभाषायां वदन्ति।

•जर्मनीदेशस्य 14 विश्वविद्यालयाः जनानां विशालमागधायं संस्कृतस्य शिक्षां प्रदास्यन्ति परन्तु आपूर्तिः अधिका माङ्गल्यत्वात् तत्रत्याः सर्वकारः संस्कृतं शिक्षामाणानां कृते समुचितशिक्षाव्यवस्थां प्रदातुं समर्थः नास्ति।

•हिन्दू विश्वविद्यालयस्य अनुसारं यः संस्कृतभाषायां वदति सः रक्तचापः (बीपी), मधुमेहः, कोलेस्टेरोल इत्यादयः रोगेभ्यः मुक्तो भवति।

•संस्कृतेन वार्तालापेन मानवशरीरस्य तंत्रिकातन्त्रं सक्रियं भवति। यस्य कारणात् व्यक्तिस्य शरीरं सकारात्मकाभारेण सक्रियं भवति।

•यूनेस्को इत्यनेन अपि मानवतायाः अमूर्त-सांस्कृतिक- विरासतां सूच्यां संस्कृतवैदिकजपं योजयितुं निर्णयः कृतः। संस्कृतभाषायां वैदिकजपस्य मनुष्यस्य मनसि, शरीरे, आत्मनि च गहनः प्रभावः भवति इति यूनेस्को इत्यनेन स्वीकृतम्।

•अनुसन्धानेन ज्ञातं यत् संस्कृतपठनेन स्मृतिशक्तिः वर्धते।

•संस्कृतवाक्येषु शब्दाः यथाक्रमं स्थापयितुं शक्यन्ते। अर्थस्य दुर्व्याख्यायाः सम्भावना अत्यल्पं वा नास्ति वा। एतत् भवति यतः सर्वे शब्दाः प्रकरणसङ्ख्यानुसारं भवन्ति। यथा- अहं गृहम् गच्छामि, अथवा गच्छामि गृहम् अहम् उभयम् अपि सम्यक् अस्ति।

•नासा-वैज्ञानिकानां मते यदा ते अन्तरिक्षयात्रिकाणां कृते सन्देशं प्रेषयन्ति स्म तदा तेषां वाक्यानि विपरीतानि भवन्ति स्म। अस्य कारणात् प्रयुक्तस्य सन्देशस्य अर्थः परिवर्तते स्म। ते बहवः भाषाः प्रयुज्यते स्म किन्तु प्रतिवारं समानसमस्यायाः प्रत्यक्षीकरणं कुर्वन्ति स्म। अन्ते ते संस्कृतेन सन्देशं प्रेषितवन्तः यतः संस्कृतवाक्यानि विपर्यस्तेऽपि अर्थं न परिवर्तयन्ति। यथा उपरि उक्तम्।

•संस्कृतभाषायां कस्यापि शब्दस्य पर्यायवाचिशब्दानां संख्या सर्वाधिका अस्ति। यथा- संस्कृते गजशब्दस्य शताधिकाः पर्यायाः सन्ति।

संस्कृतसंवादः

नन्दिनी- सुप्रभातं काव्ये! सर्वेभ्यः नमो नमः! अद्यते अध्येता इत्यस्य वार्ताप्रस्तुतेः कार्यक्रमे स्वागतमेव!

काव्या- सुप्रभातम् नन्दिनि! किं भवति समाचारान् दृष्टवती? चीन-तैवानयोः मध्ये संरम्भः वर्धमानः अस्ति।

नन्दिनी- आम् काव्ये! मया श्रुतं यत् यूरोपीयसङ्घेन रष्यादेशं विरुध्य नूतनानि निरोधनानि स्थापयितुं प्रस्तावः कृतः।

काव्या- तत् चिन्ताजनकम्। अपरत्र, पेरुदेशे राजनैतिकसङ्कटः गभीरो भवति।

नन्दिनी- सत्यम्। किं भवति ईरानदेशस्य परमाणुकार्यक्रमस्य विषये वार्तालापान् अनुसरति?

काव्या- आम्, एषा जटिला स्थितिः अस्ति। नवीनः अभिसन्धिः दूरस्थः इव प्रतिभाति।

नन्दिनी- आशासे यत् एतेषां सर्वेषां समस्यानां शान्तिपूर्णं समाधानं भवेत्।

काव्या- इदमपि पठितं यत् अन्तर्राष्ट्रियसम्मेलने जलवायुपरिवर्तनस्य निवारणोपाययोजनानां विषये चर्चा प्रचलति।

नन्दिनी- अहो, प्रायः अहं विस्मृतवती! अमेरिकादेशे बहुषु शासकीयसंस्थानेषु एकः मुख्यः सङ्गणकीयः आक्रमणः जातः।

काव्या- अद्यतनः कार्यक्रमः एतावान् एव! पुनर्मिलामः।

॥ श्री शंकरस्य आरती ॥

(मूल-मराठी-लवथवती विक्राळा)

जय देव जय देव शिवशंकर जय हे।

त्वाम् कर्पूरसुगौरं वयम् आर्ताः स्तुमहे॥ध्रु॥

जय देव जय देव ॥

फ्रेन्खन्ते विकराला ब्रह्माण्डे मालाः विषेण कण्ठः श्यामः त्र्यक्षिभ्यो ज्वालाः।जह्मोर्लावण्ययुता शिरसि धृता बाला जलप्रवाहो मन्दं वहति यतो विमलः॥१॥

जय देव जय देव ॥

मुग्धो विशालनयनः कर्पूरसुगौरः अधागिनी च गिरिजा गलेऽस्ति सुमहारः।उद्धूलनं विभूतेर्नीलः शितिकण्ठः एवं विलसति शंकर एष उमादयितः॥२॥

जय देव जय देव ॥

कृतं सुरासुरवृन्दैरम्भोधर्मथनं हलाहलं च सहसा तस्माद् उद्धूतम्।सहसा त्वं च सलीलं कृतवान् विषपानं ततो नीलकण्ठ इति त्वन्नाम प्रथितम्॥३॥

जय देव जय देव ॥

व्याघ्राम्बरः फणिधरः सुन्दर-मदनारिः पञ्चाननो मनोहर ऋषिजन-सुखकारी।शतकोटि-जपबीजे रामनाम्नि रमते रघुकुलतिलको रामो रामदास-चित्ते॥४॥

जय देव जय देव॥ सुधा साठवे मुंबई